

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.

Šiljeg, Bartul; Kovačić, Vladimir; Kudelić, Andreja; Konestra, Ana

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2011, VII, 93 - 96**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:402157>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

VII - 2011

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Nikolina Matetić Pelikan (ETNOtrend d.o.o.)

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Stephen Hindlaugh (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

PRINTERA GRUPA d.o.o., Sveta Nedelja

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2011.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine
- 20** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca
- 23** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna iskopavanja prapovijesnog nalazišta u Vlatkovcu
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2010. godine
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010. – rezultati probnih istraživanja prapovijesnog groblja Glavičice
- 45** **Tatjana Tkalčec**
Probna arheološka istraživanja visinskog gradišta Sveta Ana – Gradina 2010.
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Rezultati istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg u 2010. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Results of the 2010 Trial Excavations of the Batina–Sredno Site
- 20** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of National Road Section D-34 – Donji Miholjac Bypass
- 23** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of the D-2 National Road Route–Našice Bypass
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički–Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavations of a Prehistoric Site in Vlatkovac
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological Excavations of the Crkvari–St. Lawrence’s Church Site 2010
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010 – Results of Trial Excavations of the Glavičice Prehistoric Cemetery
- 45** **Tatjana Tkalčec**
2010 Archaeological Trial Excavations of the Hill Fort of Sveta Ana–Gradina
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Results of the 2010 Excavations of the Virje–Volarski Breg Site

<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-cesta A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction</i></p>
<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p>Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2010.</p>	<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p><i>Hvar, Island of Sveti Klement – Soline Bay, Archaeological Excavations 2010</i></p>
<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-cesta Zagreb – Sisak, dionica Velika Gorica jug – Lekenik</p>	<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue Excavations of AS 6 Gornji Vukojevac on the Zagreb – Sisak Motorway Route, Section Velika Gorica South – Lekenik</i></p>
<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivancu godine 2010.</p>	<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological Excavations at the Stari Grad Site in Ivanec 2010</i></p>
70 Tatjana Tkalčec Arheološka istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2010. godine	70 Tatjana Tkalčec <i>2010 Archaeological Excavations of Vrbovec Castle in Klenovec Humski</i>
<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Zaštitna arheološka istraživanja na Starom gradu Dubovac 2009-2010.</p>	<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Archaeological Rescue Excavations at Stari Grad Dubovac 2009-2010</i></p>
<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović-Osovlje i Crkvina-Bukovlje (Karlovačka županija)</p>	<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Excavations of Prehistoric Hill Forts at Barilović-Osovlje and Crkvina-Bukovlje (Karlovac County)</i></p>
85 Asja Tonc Rezultati probnih istraživanja na gradini Sv. Trojice kod Stari-grada-Paklenice 2010.	85 Asja Tonc <i>Results of the Trial Excavations of the Sveta Trojica Hill Fort near Starigrad-Paklenica 2010</i>
88 Goranka Lipovac Vrkljan Crkvenica – <i>Ad turres</i>, prošlogodišnje otkriće još jedne rimske keramičarske peći na lokalitetu „Igralište“	88 Goranka Lipovac Vrkljan <i>Crkvenica – Ad Turres, Last Year's Discovery of Another Roman Kiln at the "Igralište" Site</i>
<p>93 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p>Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.</p>	<p>99 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p><i>2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar</i></p>

Terenski pregledi

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2010.

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našice 2010. godine

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Arheološki lokaliteti na trasi brze ceste Brestovac – Staro Petrovo Selo

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Terenski pregled trase buduće auto-ceste A13, dionica Bjelovar–Virovitica–granica s Mađarskom

118 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje plovnog kanala „Grad Pag – Košljun“ i područja sanacije kamenoloma Vranja

Field Surveys

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

2010 Field Survey of the Valpovo Region Archaeological Sites

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

The Results of Archaeological Survey of the Terrain around Našice 2010

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

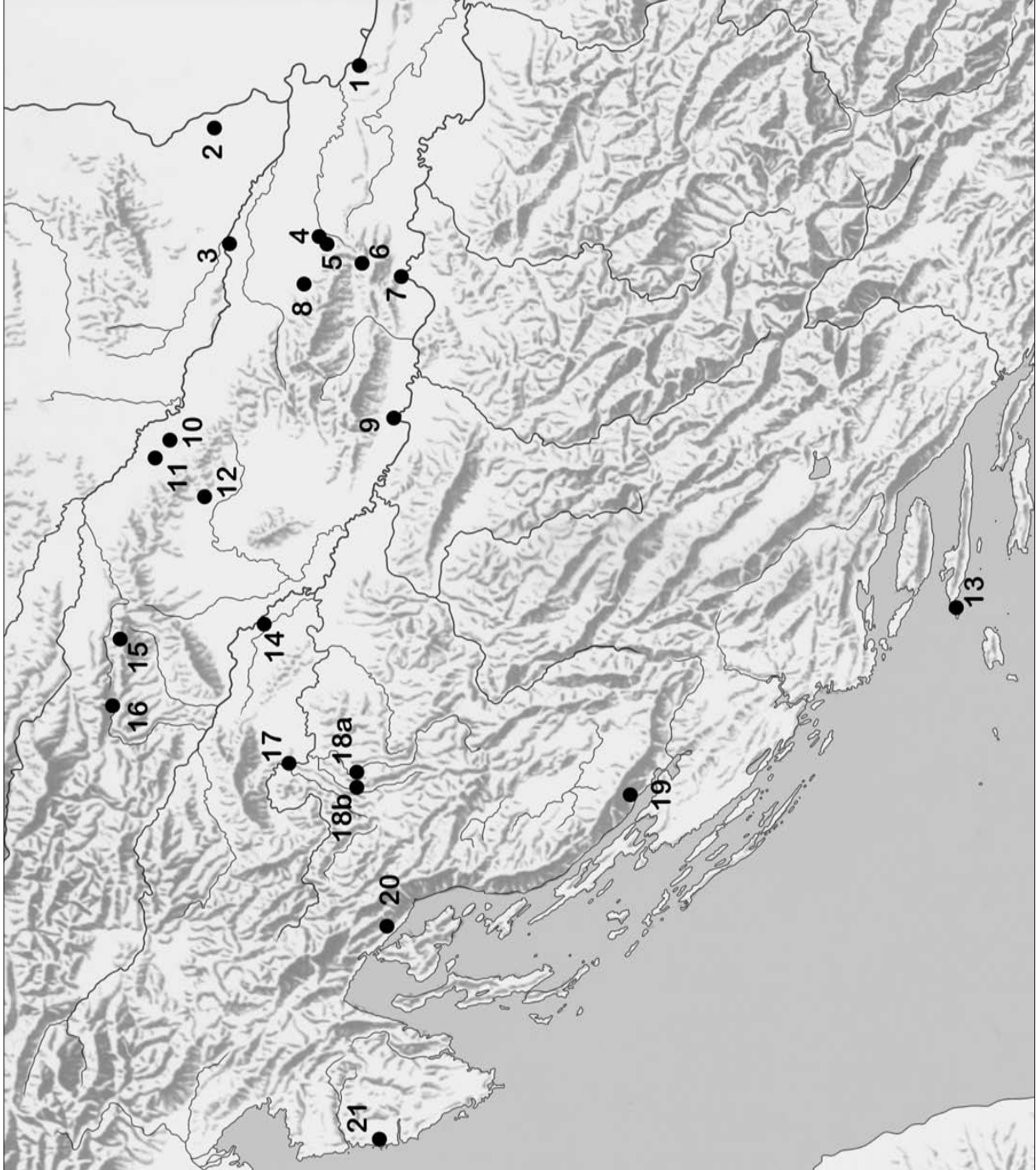
Archaeological Sites on the Brestovac-Staro Petrovo Selo Expressway Route

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Field Survey of the Planned A13 Motorway Route, Section Bjelovar–Virovitica–Hungarian Border

118 **Asja Tonc**

Field Survey of the Planned Construction Area of the Town of Pag-Košljun Channel and the Restoration Area of Vranja Quarry

- 1 Sotin
- 2 Batina-Sredno
- 3 Donji Miholjac - obilaznica
- 4 Našice
- 5 AN 2a Markovac Našički - Orašje 2
- 6 Vlatkovac
- 7 Slavonski Brod - Galovo
- 8 Crkvari
- 9 Dolina-Glavčice
- 10 Sveta Ana Gradina
- 11 Virje-Volarski breg
- 12 AN 1 Grabrič- Farkaševac
- 13 Sv. Klement - Soline
- 14 AN 6 Gornji Vukojevac
- 15 Ivanec
- 16 Klenovec Humski - Plemički grad Vrbovec
- 17 Stari grad Dubovac
- 18a Barilovići - Osovlje
- 18b Crkвина - Bukovlje
- 19 Gradina Sv. Trojice
- 20 Crikvenica - Igralište
- 21 Stancija Blek-Tar

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.

2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar

Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra

Primljeno/Received: 31.03.2011.
Prihvaćeno/Accepted: 11.04.2011.

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancije Blek nastavila su se na radove iz 2008. godine. Radovi su nastavljani u prostoriji 5 koja je prepoznata kao srednjovjekovna dogradnja unutar ovoga građevnog sklopa. Skidanjem srednjovjekovnog sloja u kome se 2008. godine pronašao veći broj staklenih predmeta došlo se do kasnoantičkih i antičkih slojeva te na jednom dijelu i do zdravice. Unutar antičkih slojeva pronađeno je keramičkih, staklenih i metalnih predmeta uglavnom kasnoantičkih odlika.

Ključne riječi: Stancija Blek, Tar, Poreč, antika, srednji vijek, staklo, keramika
Key Words: Stancija Blek, Tar, Poreč, antiquity, Middle Ages, glass, pottery

Stancija Blek¹ odnosno lokalitet smješten je na lijevoj strani ušća rijeke Mirne na nadmorskoj visini od 74 m. Nalazi se na plodnom zemljištu koje je u rimsko vrijeme uklopljeno u porečki ager (Šonje 1982: 100, bilj. 1; Matijašić 1988: 66, 84–85). Komunikacijski je vezan na uvalu Tar, gdje će u srednjem vijeku nastati Novi Tar. U uvali Tar sjecište je cestovnih komunikacija Poreč – Novigrad te puta koji dolinom Mirne ide prema središnjoj Istri.

Povijesna saznanja, uz dobro poznavanje lokalne povijesti osobito vezane za sam lokalitet, donosi Gaetano Benčić (Benčić 2006). Prvo spominjanje u srednjovjekovnim izvorima je u listini Otona II. iz 983. godine, koja spominje *praedium (...)* *Turrim quae est supra piscatione None*. Poslije se Tar u srednjovjekovnim izvorima spominje u više navrata, a važna je isprava iz 1286. u kojoj se po prvi put spominje Novi Tar (Benčić 2006: 324).

Arheološka arhitektonska obrada dosadašnjih saznanja dana je 2006. g. u elaboratu *Progetto Torre. Relazione Preliminare della Campagna di Riliev* (Benčić et al. 2006), zatim u radu *Torre di Parenzo. Risultati delle analisi architettonico/stratigrafiche* (Cuscito, Riavez 2008) te u radu o istraživanjima 2008. godine (Šiljeg 2009).

Vila rustica kao najraniji prepoznati oblik obitavanja na lokalitetu Stancije Blek nalazi se u gušće naseljenom dijelu porečkog agera (Šonje 1982: 100, bilj. 1; Matijašić 1988: 66, 84–85). Tragovi arhitekture vile očuvani su u dijelovima zidova kule rađenih u tehnici *opus quadratum*. U *Progetto Torre* donosi nalaze koji ukazuju na funkcioniranje vile u razdoblju od 1. do 7. stoljeća. Na proizvodnju vina i ulja ukazuju očuvani ostaci preše i toševa koji su uzidani u kasnije zidove na istom prostoru ili su izbačeni s materijalom pri čišćenju dijela građevine. Velika količina ostataka amfora na širem području lokaliteta također ukazuje na intenzivnu proizvodnju i trgovinu vina i ulja. Srednjovjekovni nalazi: predromanički pleter, stupovi prozora u romaničkom stilu te nalazi novca, stakla i keramike iz 13. i 14. stoljeća ukazuju na život koji se odvijao kroz taj period (Šonje 1982; Benčić 2006; Cuscito, Riavez 2008; Šiljeg 2009).

Radovi u 2010. godini nastavljani su skidanjem slojeva u prostoriji 5 (Cuscito, Riavez 2008: Tav. 1; Šiljeg 2009: 114). Prostoriju 5 čine dvije cjeline koje su odijeljene zidovima SJ 009 i SJ 006. Prostor unutar navedenih zidova, radi lakšeg snalaženja, nazvali smo prostorija 5a.

Prostorija 5

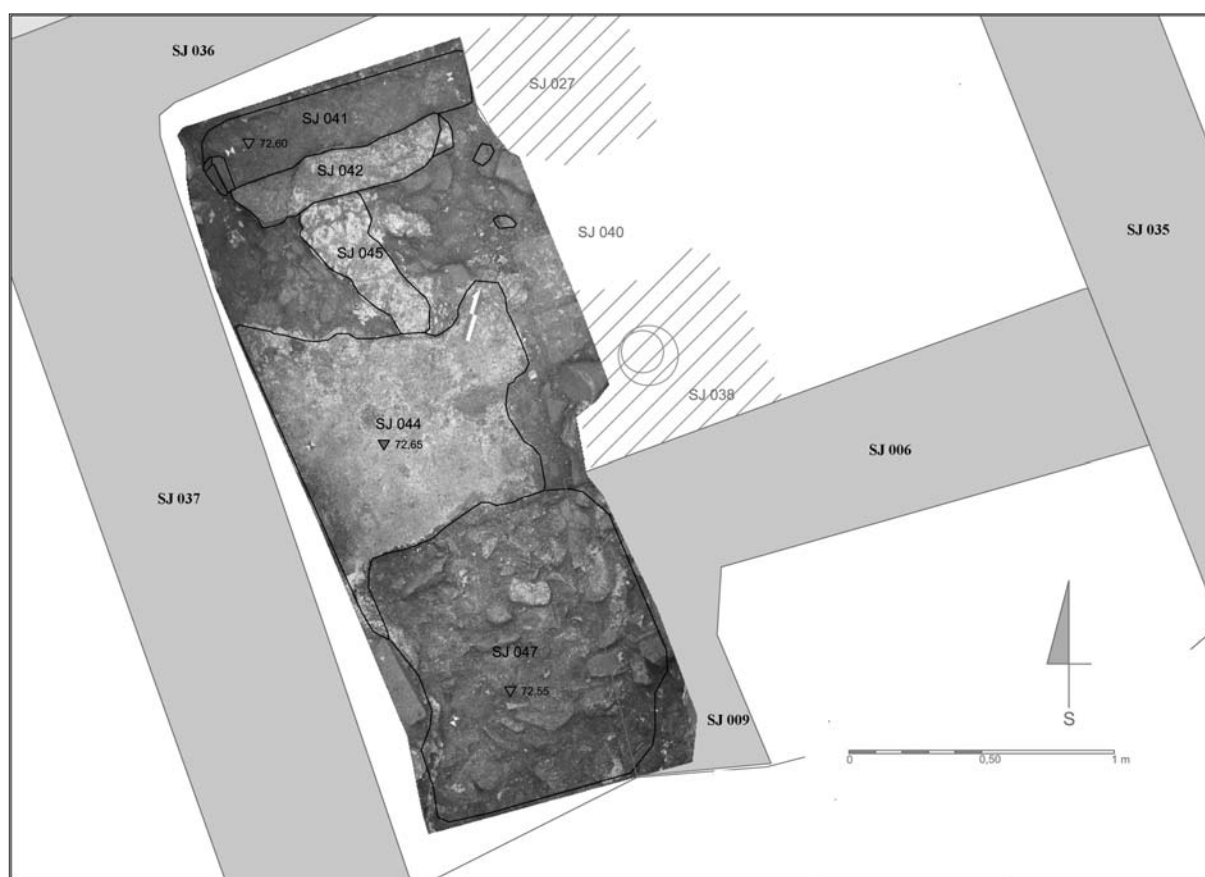
Nakon čišćenja sonde nastavili smo sa skidanjem slojeva, ali smo radi vertikalne stratigrafije ovaj put ostavili kontrolni profil u SI dijelu prostorije (sl. 1). Čitavom površinom pružao se sloj šute miješane s crvenkastom zemljom te dosta kamena različitih dimenzija SJ 020. Ispod 20 cm debelog sloja šute pojavio se izrazito taman sloj paljevine SJ 021. Debljina tog sloja, u istočnom dijelu sonde, iznosila je gotovo 10 centimetara dok u zapadnom dijelu, gdje teren lagano pada, sloj isklinjava. Izgleda kako su slojevi šute SJ 022 i 024 istovremeni sloju paljevine. U sloju SJ 024 pronašli smo 22,4 kilograma antičke građevinske keramike. Ispod sloja paljevine nalaze se veći kameni blokovi i

1 Istraživanje je provedeno u razdoblju od 23. 11. 2010. do 05. 12. 2010. Voditelj istraživanja je dr. sc. Bartul Šiljeg, znanstveni suradnik na projektu *Sjeverno Hrvatsko primorje u kontekstu antičkog obrambenog sustava (197-1970685-0683)*, voditeljice dr. sc. Goranke Lipovac Vrkljan s Instituta za arheologiju u Zagrebu odobrenog od strane Ministarstva znanosti obrazovanja i športa RH. Istraživanja su financirana od Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Puli: projekt Zaštita kulturnog dobra – Stancija Blek i Zavičajnog muzeja Poreštine tj. Turističke zajednice Tar-Vabriga. Arheološku stručnu skupinu sačinjavali su kolega Vladimir Kovačić iz Zavičajnog muzeja Poreštine (zamjenik voditelja), dipl. arheolozi Andreja Kudelić s Instituta, Ana Konestra (Rijeka) te absolventica arheologije sa zadraskog Odsjeka Klaudija Bartolić. Na terenu je radilo pet radnika na ručnom iskopu, izdvajanju obrađenog kamena i privremenoj zaštiti istraživanih dijelova lokaliteta.

Sl. 1 Kontrolni profil unutar prostorije 5 (izradila: A. Kudelić).

Fig. 1 Control profile inside room 5 (illustration: A. Kudelić).

Sl. 2 Najstariji slojevi unutar prostorije 5 (izradila: A. Kudelić).

Fig. 2 Oldest layers inside room 5 (illustration: A. Kudelić).

Sl. 3 Keramičke zdjelice (PN 75 i 79) ukrašene engobom i zelenom glazurom iz sloja SJ 018 (snimila: A. Konestra).

Fig. 3 Small ceramic bowls (SF 75 and 79) decorated with engobe and green glaze from layer SU 018 (photo: A. Konestra).

pružaju se u smjeru SJ 009. Riječ je o zidu širine 0,75 metara SJ 027 koji se pruža u smjeru sjeverozapad–jugoistok. U sjevernom dijelu je očuvan dok ga je u južnom dijelu uništio ukop SJ 040. Zid se dalje nastavlja ispod SJ 009, gdje se nalazi struktura od pravilnog kamena SJ 038 istovjetna nastavku zida SJ 027 (sl. 1–2). Vjerojatne ostatke uništenog zida pronašli smo u zapadnom dijelu kao dio sloja urušenja s većim komadima pravilnog kamena SJ 029. U sloju šute SJ 028 i sloju urušenog kamena SJ 029 pronađen je velik broj ulomaka građevinskog materijala (tegule, imbreksi), ukupno 44,7 kilograma iz sloja SJ 028 i 27,8 kilograma iz sloja SJ 029. Ispod slojeva urušenja nalazio se tanak sloj bijele žbuke ispod koga je otkrivena lijepo očuvana podnica SJ 033. U jugozapadnom uglu sonde, odmah ispod većih komada kamena i tegula, na vrlo maloj površini, nalazi se intaktni masni, crni sloj SJ 032. Sloj je bogat nalazima (ulomci ukrašenih posuda, ulomak lampice, ulomak brončane žice, dio željeznog nožića) s obzirom da je očuvan na vrlo maloj površini, a debljina sloja iznosi 2–5 cm.

Ispod SJ 032 pruža se nastavak podnice, ali izgleda kako je riječ o starijoj fazi poda SJ 044 čiji se ostaci nalaze ispod SJ 033. Podnica je oštećena sa južne i sjeverozapadne strane. Na sjeverozapadnoj strani nalaze se ostaci manjih zidova. Jedan se pruža u smjeru istok–zapad (širine: 15–20 cm), a sastoji se od vapnaste, masne podloge na kojoj su otisci manjeg kamena SJ 042. Pored ove strukture, sa sjeverne strane, nalazi se još jedna podnica SJ 040 narančaste boje od hidrauličke žbuke (*opus signinum*). Načinjena je od malih ulomaka mrvljene keramike i sitne žbuke kojom se oblažu podovi i zidovi izloženi vodi i vlazi (Plinius, *NH*, XXXV, 46). Radovi su nastavljeni u južnom dijelu sonde između zida SJ 009 i SJ 037 (1m²). Ispod SJ 044 (podnica) nalazi se sloj manjeg kamena, građevinske keramike i ulomaka amfora SJ 047, SJ 048 te se čini kako je riječ o podlozi za podnicu SJ 044 (sl. 2). Ispod SJ 047 i 048 nalazi se pjeskoviti sloj zemlje te tragovi neke starije podnice SJ 051, no nije moguće sa sigurnošću tvrditi da li se uistinu radi o još jednoj, starijoj fazi zbog male istražene površine. Ispod tog sloja nalazi se zdravica, crljenica. O fazama možemo tek spekulirati, ali jasno je kako se radi o izuzetno intenzivnom življenju tijekom antike.

Prostorija 5a

Tijekom istraživanja 2008. godine u prostoriji 5a pronađen je najveći broj sitnih nalaza, unutar slojeva SJ 010 i SJ 018, odnosno stakleni ulomci i novac koji datiranju slojeve u 14. stoljeće (Šiljeg 2009: 114–115).

Godine 2010. nastavilo se s radovima na razini slojeva SJ 010, 018 i 019, te je unutar SJ 018, koja se nalazi u SZ uglu otkriveno još ulomaka stakla istih obilježja kao i ono otkriveno ranije. Za razliku od 2008. godine kad je pronađeno više čaša, ove je nađeno više ostataka boca (tijelo, vrat, dno i obod). Od boca su očuvani vratovi s diskoidnim proširenjem te prema

Sl. 4 Kasnoantička keramika 5. i 6. stoljeća (snimila: A. Kudelić).

Fig. 4 5th and 6th-century late antiquity pottery (photo: A. Kudelić).

vani izvučeni rubovi. Dna su konusno udubljena s prstenastim obrubom ili bez obruba. Nađen je rub čaše ukrašen plavom niti na rubu slično kao i u ranijim istraživanjima (Šiljeg 2009: 114–115). Ovakve čaše su standardni proizvod od kraja 13. stoljeća (Lazar 2003: 81).

Pronađen je široki vrat posude sa širokim ravno izvraćenim obodom od bezbojna stakla, koji pripada urološkim posudama *urinals* (Šiljeg 2009: 115). Unutar istog sloja pronađene su dvije skoro u potpunosti sačuvane keramičke zdjelice (PN 75 i 79) (sl. 3) ukrašene engobom preko kojeg je nanosena kolorirana glazura zelene boje. S vanjske strane engoba i glazura, iako nanosene na većinu površine posude, ostavljaju djelomično nepokrivene dijelove, posebice u predjelu dna. Slične plitice prstenastog dna s unutrašnjim ispupčenjem, lagano izvijenog ruba, bikoničnih stijenki te ukrašene navedenom tehnikom, izrazito su česte u Istri, a pronađene su i u Ninu. Njihova se proizvodnja vezuje uz talijansku regiju Veneto, te su posebno zastupljene u sjeveroistočnoj Italiji, a mogu se datirati u 14. i 15. stoljeće. (Bradara 2006: 19–21, Gusar 2007: 178). Posude iz SJ 018, osim navedenih karakteristika, imaju i tri neglazirane točke na unutarnjem dijelu dna, nastale zbog vertikalnog nizanjanja na trokrakom podlošku tijekom procesa pečenja. Iz istog je sloja također i ulomak keramike, vjerojatno tipa majolika s višebojnom oslikanim ukrasom na vanjskoj i s glaziranom unutarnjom stranom (*maiolica policroma*) (PN 77) koju također datiramo u kasnosrednjovjekovno razdoblje.

Slojevi SJ 019 i SJ 023, koji se uglavnom sastoje od šute, pijeska pomješanog sa žbukom te većeg i manjeg kamena u različitim koncentracijama, interpretirani su kao nivelacijski sloj između kasnosrednjovjekovne i neke ranije, vjerojatno kasnoantičke faze. Slično je vjerojatno i sa SJ 023, koji se prostire paralelno uz SJ 019, no na južnoj strani prostorije 5a. Naime, sloj SJ 025, sačinjen od žbuke i većeg kamena, uočen je odmah ispod navedene nivelacije, a možda je i njezin sastavni dio. Nalazi se u ravnini s temeljem južnog zida SJ 006, a u njemu je pronađeno još nekoliko ulomaka kasnosrednjovjekovnog stakla.

Niže slojeve, baš kao i one kasnosrednjovjekovne, možemo interpretirati kao urušenje zidova neke ranije faze, a poglavito zbog njihovog sastava kojeg čini uglavnom građevinska šuta. Od sloja SJ 026 počinje se javljati veća koncentracija ulomaka tegula i imbreksa, koje bismo mogli datirati u kasnu antiku ili antiku. Taj je sloj jedini u sebi imao i nakupine gara, a u sloju je još uočeno i nešto ulomaka ukrašenih keramike koja bi također mogla upućivati na kasnoantičko ili antičko razdoblje. Sloj je crveniji, sadrži manje kamenje i šljunak, te bi vjerojatno mogao

biti doveden u vezu sa slojem SJ 024 iz prostorije 5.

Nakon uklanjanja sloja SJ 026 otkriveni su slojevi SJ 030, sa zapadne strane, sačinjen od crvenkaste zemlje i mrvljenog kamena, i na istočnoj strani, na puno većoj dubini, SJ 031, sloj rahlje zemlje s ulomcima građevinske keramike. Po završetku dokumentiranja slojeva SJ 030 i 031, zaključeno je kako bi daljnje iskopavanje moglo prouzročiti destabilizaciju statike zida koje omeđuje prostoriju 5a te su stoga radovi na ovom dijelu građevnog kompleksa obustavljeni.

Nakon ovogodišnjih istraživanja jasnija je slika odnosa među brojnim zidom unutar prostorije 5. Najmlađi zid je SJ 034 koji je zatvorio prostoriju 2, sjeo je na zid SJ 006 iskoristivši njegove ostatke za temelj i samu strukturu zida. Zid SJ 006 i 009 su vjerojatno nastali nakon zidova SJ 035, 036 i 037 koji su u jednom trenutku činili cjelinu s prostorijom 2. Ove zidove treba vezati uz srednjovjekovni period življenja na lokalitetu. Raniji zidovi su SJ 027 i 038 koji su vjerojatno pripadali istom zidu te zid vidljiv ispod SJ 034. Uz najraniju fazu veže se i manji zid SJ 042 koji su izgleda tvorili konstrukciju za manju cisternu (bazen). Sjeverni zid SJ 036 prostorije 5 leži na sloju paljevine SJ 021, dok zapadni zid SJ 037 leži na slojevima šute SJ 022 i 024. Isti je slučaj i s istočnim zidom koji leži na sloju šute SJ

031. Temelj zida SJ 036 je plići jer je dijelom sjeo na ostake zida zabilježenog u ranijim radovima (Cuscito, Riavez 2008: Tav. 1, Ril. 2. US 23).

Nalaz staklenih, uglavnom boca, dodatno je obogatio repertoar srednjovjekovnog stakla s lokaliteta. U antičkim slojevima je pronađeno više predmeta koji će omogućiti preciznije datiranje pojedinih slojeva. To je prvenstveno grublja keramika tamnijih tonova koja je već dobro zabilježena u Istri (Juroš-Monfardin 1986; Marušić 1986: 83, sl. 6–7) ali na cijelom sjevernom Jadranu (Ruffieux 2010). To se posebno odnosi na lonac s horizontalnom plastičnom trakom (sl. 4) karakterističan za 5. i 6. stoljeće na ovom području (Juroš-Monfardin 1986: T. III: 1; Marušić 1986: 83, sl. 6: 1; Ruffieux 2010: 251–252, 254, 266, Fig. 6.). Nađeni su manji komadi ARS koji mogu biti ostaci ranijih razdoblja u sloju.

Istraživanje 2010. su dala odgovor o sačuvanosti antičkih slojeva u blizini danas vidljivih zidova. Zidovi raznih orijentacija ukazuju na višekratne pregradnje unutar građevnog sklopa. Na manje prepravke upućuju podnice koje slijede jedana drugu. Na veće prinake upućuje paljevinski sloj SJ 021 koji je jasno odvojio kasnoantičku fazu od srednjovjekovne na prostoru prostorije 5. Srednjovjekovne slojeve možemo očekivati na području koje pokriva prostorija 8 te između prostorije 1 i crkve.

Summary

Historical and earlier archaeological works have already been published (Benčić 2006; Cuscito, Riavez 2008). This year we continued the work from 2008 in room 5 (Šiljeg 2009).

After cleaning the probe, we continued removing the layers, but for the sake of the vertical stratigraphy, this time we left a control profile in the north-eastern part of the room (Fig. 1). The entire surface was covered by a layer of rubble SU 020. Under the 20-cm-thick layer of rubble, there was an extraordinarily dark layer of soot SU 021. In the layers beneath, there were exclusively late antiquity finds (coarse pottery with a wavy line and plastic decoration). Of particular significance is a pot with a plastic band (Fig. 4), which is characteristic of the 5th and 6th centuries in the region (Juroš-Monfardin 1986: T. III: 1; Marušić 1986: 83, Fig. 6: 1; Ruffieux 2010: 251–252, 254, 266, Fig. 6). The room's northern wall ends on a layer of soot and the remains of a wall familiar from earlier excavations (Cuscito, Riavez 2008: Tal. 2. US 023).

The remains of wall SU 027 (038), oriented north-south, and passing under SU 009, testify to the affluence of life in classical antiquity. The remains of two floors directly above sterile soil are also associated with this wall. Alongside the northern wall, the remains of a smaller wall SU 042 enclosing a smaller basin were found. The basin was covered by hydraulic mortar opus signinum SU 040 (Fig. 2).

In room 5a, the removal of the 14th-century layer, in which there was still glass of the same shapes as in the 2008 excavations (Šiljeg 2009: 114–115), continued. Within the same layer, two small, almost entirely preserved ceramic bowls were unearthed (SF 75 and 79) (Fig. 3), decorated with engobe, over which a green coloured glaze had been coated. Their manufacture is associated with the Italian region of Veneto, and they are particularly widely distributed in north-eastern Italy. They can be dated to the 14th and 15th centuries. (Bradara 2006: 19–21, Gusar 2007: 178). From the same layer, there is also a pottery fragment, probably of the majolica type with multicoloured decoration on the outside and a maiolica policroma glaze on the inside (SF 77), also dating from the period of the Late Middle Ages.

The excavations inside room 5 have enabled the relationship between the walls found there to be determined. The latest wall is southern wall SU 034, which divided the largest room into two: rooms 2 and 5 (Cuscito, Riavez 2008: Tav. 1). Older than this wall are walls SU 006 and SU 009, which were partly utilised in the structure of wall SU 034. Walls SU 036, 037 and SU 035 are mediaeval. Wall SU 027 (038), the smaller wall SU 042 and the wall below wall SU 034 belong to the classical antiquity stage.

The numerous walls and layers discovered and defined in 2010 confirm assumptions concerning the affluence of life on the Stancija Blek site in classical antiquity and the Middle Ages.

Izvori

Plinius, Gaius Plinius Secundus Maior, *Pliny the Elder, Natural History (Naturalis historia)*, (prijevod: Rackham, H.), The Loeb Classical Library 352, Cambridge, Harvard University Press, 1942.

Literatura

- Benčić, G., Malaguti, C., Riavez, P. 2006, *Progetto Torre. Relazione Preliminare della Campagna di Rilievo*, Pula.
- Benčić, G. 2006, Nastanak Tara – Od kule do naselja, in: *Tar, Frata, Vabriga - kulturna baština*, Ratković, D. (ed.), Pučko otvoreno učilište Poreč – Zavičajni muzej Poreštine, Poreč, 323–335.
- Bradara, T. 2006, *Kasnosrednjovjekovna i renesansna keramika s područja Istre – stolno posuđe od 14. do 16. st.*, Katalog izložbe, Arheološki muzej Istre, Pula.
- Cuscito, G., Riavez, P. 2008, Torre di Parenzo. Risultati delle analisi architettonico/stratigrafiche, *Archaeologia Adriatica*, Vol. 2 No. 2, Zadar, 727–737.
- Gusar, K. 2007, Kasnosrednjovjekovna i novovjekovna glazirana keramika s lokaliteta sv. Križ u Ninu, *Archaeologia Adriatica*, Vol. 1, 175–198.
- Juroš-Monfardin, F. 1986, Pokušaj sistematizacije kasnoantičke i ranobizantske keramike grube fakture iz profanog objekta u Betigi kod Barbariga, in: *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom Primorju / Znanstveni skup (Hrvatsko arheološko društvo)*, Pula, 15.–18. rujna 1982., *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 11/2, Pula, 209–233.
- Lazar, I. 2003, Medieval Glass in Slovenia-Some Principal Forms, *Beiträge zur Mittelalterarchäologie in Österreich*, 19, Wien, 81–89.
- Marušić, B. 1986, Materijalna kultura Istre od 5. do 9. stoljeća, in: *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom Primorju / Znanstveni skup (Hrvatsko arheološko društvo)*, Pula, 15.–18. rujna 1982., *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 11/2, Pula, 81–102.
- Matijašić, R. 1988, *Rimski ager Pule i Poreča*, Zagreb.
- Ruffieux, Ph. 2010, Céramique commune de l'antiquité tardive découverte sur le site de l'église Sainte-Cécile a Guran, en Istrie, *Hortus Artium Medievalium*, Vol. 16, 233–246.
- Šiljeg, B. 2009, Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek, *Annales Instituti Archaeologici*, V, 113–115.
- Šonje, A. 1982, *Crkvena arhitektura zapadne Istre*, Pazin.